

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle digitaalisen alustatalouden toimijoiden tiedonantovelvollisuutta verotuksen alalla koskevaksi lainsäädännöksi VN/645/2022 / VM009:00/2022

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainministeriölle digitaalisen alustatalouden toimijoiden tiedonantovelvollisuutta verotuksen alalla koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta.

Finnwatch pitää esitettyjä digitaalisten alustojen kautta tuotteita tai palveluja myyvien tahojen veronmaksun oikeellisuuden varmistamiseen tähtääviä toimia perusteltuina ja tarpeellisina. Raportoinnin laiminlyönnistä seuraavia sanktioita tulisi kuitenkin korottaa. Lisäksi alustataloustoimijoiden oman verovälttelyn kitkemiseksi tarvitaan pikaisesti lisätoimia.

Alustataloustoimijoiden tiedonantovelvollisuuden lisääminen kannatettavaa

Ehdotetun direktiivipohjaisen lainsäädännön tavoitteena on säätää alustataloustoimijat velvollisiksi ilmoittamaan Verohallinnolle tietoja alustan kautta tuotteita ja palveluja tarjoavien henkilöiden ja yritysten saamista myynti- ja vuokratuloista sekä velvoittaa eri EU-maiden viranomaiset vaihtamaan näitä tietoja keskenään. Tällä pyritään varmistamaan, että alustojen kautta tuloja hankkivat henkilöt ja yritykset maksavat tuloistaan asiaankuuluvat verot kaikissa EU-maissa. Ilmoitusvelvollisuus koskee alustojen kautta tapahtuvaa tavaroiden ja palveluiden myyntiä sekä kiinteän omaisuuden (kuten asuntojen) ja liikennevälineiden vuokrausta tietyin poikkeuksin.

Raportoinnin ulkopuolelle on rajattu myyjät, jotka ovat julkisyhteisöjä, listayhtiöitä tai suuria majoitusalan yrityksiä sekä yksityishenkilöiden tavaramyynti silloin, kun alustan kautta myytyjen tavaroiden arvo jää vuosittain alle 2 000 euron ja transaktioiden lukumäärä ei ylitä 30:tä. Julkisyhteisöjen, listayhtiöiden ja suurten majoitusalan yritysten ulosrajaamisen perusteena on se, että veroviranomaiset saavat näiden toimijoiden harjoittamasta toiminnasta riittävästi tietoja jo nykyisellään. Alarajojen asettaminen yksityishenkilöiden tavaramyynnille on puolestaan tarpeen, jotta sääntelystä ei muodostu hidastetta kiertotaloudelle. Alarajojen asettamista puoltavat myös käytetyn tavaran myyntiä koskevat verohelpotukset¹. Laajemminkin lainsäätäjän ja Verohallinnon voisi olla syytä pohtia kiertotaloutta tukevaan ja kovassa kasvussa olevaan vertaiskaupankäyntiin liittyvien verotuskysymysten sujuvuutta ja sitä miten hallinnon toimenpiteillä kansalaisia kannustetaan

¹ Suomessa oman perheen käytössä olleen käytetyn tavaran myyntivoitot ovat verovapaita 5 000 euroon asti, kun kyse on tavaramyynnistä koti-irtaimistosta, kuten vaatteista, huonekaluista ja harrastusvälineistä. Muunlaiset tavaramyynnit ovat verovapaita, jos tavaramyynnin yhteenlaskettu myyntihinta jää vuodessa alle 1 000 euron. Kts. Verohallinto: <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/ansiotulot/kirpputorimyynti/>

kiertotalouden harjoittamiseen²: erilaisista verovelvoitteista tulisi viestiä selkeästi ja varmistaa, että verovelvoitteiden hoitaminen C2C-kaupassa on helppoa ja vaivatonta.

Suomessa kuljetuspalveluja ja kiinteistön tai huoneiston vuokrausta välittävät yritykset ovat olleet ilmoitusvelvollisia välittämistään kuljetuksiin ja vuokrauksiin liittyvistä suorituksista vuodesta 2020 alkaen. Ilmoitusvelvollisuuden säätämisen taustalla oli huoli alustatalouden aiheuttamista veromenetyksistä: Verohallinnon selvityksen mukaan noin kolmasosa alustojen kautta saaduista vuokratuloista jätettiin ilmoittamatta verottajalle vuosina 2017–2018³. Nykyinen kansallinen sääntely koskee kuitenkin ainoastaan sellaisia alustoja, jotka vastaavat (palveluvälityksen ohella) maksusuorituksen välittämisestä ostajan ja myyjän välillä – sen ulkopuolelle jäävät siis kokonaan alustat, jotka välittävät palveluja, mutta eivät toimi samalla maksusuorituksen välittäjinä. Tämä tarkoittaa, ettei nykyinen sääntely koske esimerkiksi taksikeskusten (kuten Lähitaksin tai Taksi Helsingin) välittämiä kyytejä, jos asiakas maksaa kyydin suoraan kuljettajalle. Vastaavasti esimerkiksi monet mökkivälityspalvelut jäävät nykysääntelyn ulkopuolelle, koska varausten maksu tapahtuu suoraan vuokraajan ja vuokranantajan välillä.⁴ Nyt esitetty direktiivipohjainen sääntely tulee koskemaan myös tällaisia toimijoita. Lisäksi nyt esitetty sääntely ulottaa ilmoitusvelvollisuuden tavaroiden myyntiä ja henkilökohtaisten palveluiden tarjoamista välittäviin alustoihin. Uusi sääntely parantaa siis Verohallinnon tiedonsaantia merkittävästi ja sen voidaan odottaa pienentävän alustojen kautta välitettyihin myynteihin ja vuokrauksiin liittyvää verovajetta.

Finnwatch pitää uutta sääntelyä tarpeellisena ja tarkasti nk. DAC 7 -direktiiviä noudattelevaa implementointiesitystä pääosin perusteltuna. Direktiivi jättää kuitenkin jäsenmaille merkittävää liikkumavaraa raportoinnin laiminlyöviin yrityksiin kohdistuvien sanktioiden määrittämisessä. Nyt esitetty maksimissaan 15 000 euroon nouseva yrityskohtaisten laiminlyöntimaksujen taso on huomattavan alhainen ja sitä tulisi nostaa. On vaikea nähdä, että näin pienellä sanktiomaksulla olisi minkäänlaista ennaltaehkäisevää vaikutusta alustatoimijoihin, joista monet ovat kansainvälisiä suuryrityksiä. Direktiivi edellyttää, että määrättävät sanktiot ovat tehokkaita ja ennaltaehkäiseviä, ja esimerkiksi Alankomaissa laiminlyönnistä seuraava sanktiomaksu voi nousta korkeimmillaan 900 000 euroon⁵. HE-luonnoksen mukainen sanktiotaso näyttäytyy tätä vasten kummallisena.

² Ks. myös TEM, 2020, Kuluttajat ja kansalaiset jakamistaloudessa, saatavilla osoitteessa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162529/TEM_oppaat_3_2020_FI_Kuluttajat_ja_kansalaiset_jakamistaloudessa_09112020.pdf

³ HE-luonnos s. 17

⁴ Kts. Verohallinto: <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/uutiset/uutiset/2020/v%C3%A4lit%C3%A4tk%C3%B6-kuljetuksia-tai-vuokrakohteita-selvit%C3%A4-mit%C3%A4-tietoja-v%C3%A4litt%C3%A4j%C3%A4n-tulee-ilmoittaa/>

⁵ Kts. esim. KPMG, 2022, Netherlands: Update on bill to implement EU Directive on reporting obligations of digital platforms (DAC7): <https://home.kpmg/us/en/home/insights/2022/04/tnf-netherlands-update-bill-implement-dac7-reporting-obligations-digital-platforms.html>

Alustatalousyhtiöiden tiedonantovelvollisuuden ohella DAC 7 -direktiivi edellyttää rojaltien lisäämistä automaattisen tietojenvaihdon piirissä olevien tulo- ja pääomalajien listalle. Nykyisellään eri maiden verohallinnot vaihtavat automaattisen tietojenvaihdon kautta tietoja toisessa EU-maassa asuvalle henkilölle maksetuista johtajanpalkkioista, tietyistä henkivakuutus tuotteista, eläkkeistä sekä kiinteän omaisuuden omistamisesta ja siitä saatavasta tulosta⁶. Jatkossa tietojenvaihto koskee myös toiseen EU-maahan maksettuja rojalteja. Finnwatch pitää rojaltien lisäystä automaattisen tiedonvaihdonalaiseksi tulolajiksi perusteltuna.

Alustataloustoimijoiden oma verovälttely saatava kuriin

Tarve alustojen kautta tuloja hankkivien tahojen verotuksen oikeellisuuden varmistamiselle on ilmeinen. Alustatalouteen liittyvät verotusongelmat eivät kuitenkaan rajaudu käyttäjien veronmaksuun, vaan koskevat myös alustatalousyhtiöiden omaa liiketoimintaa. Alustatalousyhtiöiden näkökulmasta verokeskustelun keskittyminen käyttäjien verotuksessa ilmenneisiin ongelmiin ja niiden ratkomiseen on jopa voinut olla hyödyllistä, sillä samalla alustatalousyhtiöiden harjoittama aggressiivinen verosuunnittelu on jäänyt vähemmälle huomiolle. Mediatietojen mukaan ainakin Uber on tietoisesti pyrkinyt ohjaamaan viranomaisten huomion alustan käyttäjien verotukseen⁷. Samaan aikaan alustatalousyhtiöt ovat itse pystyneet välttymään veronmaksulta monissa toimintamaissa.

Finnwatchin keväällä 2022 julkaistussa alustatalousyhtiöiden veronmaksua tarkastelleessa tutkimuksessa on kuvattu tekijöitä, jotka avaavat alustataloustoimijoille monia muita yrityksiä laajemmat verosuunnittelumahdollisuudet⁸. Näitä ovat mm. mahdollisuus tarjota palveluita ilman tarvetta fyysiselle läsnäololle kohdemarkkinoilla sekä arvonaluonnin nojaaminen pitkälti helposti siirreltävään aineettomaan omaisuuteen. Mm. näiden tekijöiden johdosta alustatalousyhtiöt ovat voineet ohjata ison osan voitoistaan maihin, joissa niitä verotetaan hyvin matalasti tai ei lainkaan. Lähes kaikki suurimmat alustatalousyhtiöt ovatkin olleet viime vuosina otsikoissa aggressiivisen verosuunnittelun ja mitättömän veroasteen vuoksi⁹. Finnwatchin selvityksessä verojärjestelyjen käytännön toteutusta käydään läpi kahden esimerkkiyhtiön, Airbnb:n ja Yango-kyytivälitystä operoivan Yandexin osalta.

⁶ Näiden tulo- ja pääomalajitietojen ohella maiden välisen tiedonvaihdon piirissä ovat tietyt finanssilitiedot, rajat ylittäviä tilanteita koskevat ennakkopäätökset ja ennakkohinnoittelusopimukset, maakohtainen raportointi sekä rajat ylittäviä järjestelyjä koskevat tiedot.

⁷ Heinäkuussa 2022 julkitullut tietovuoto paljasti Uberin tehneen vuosia töitä sen eteen, että eri maiden veroviranomaisten ja lainsäätäjien huomio saadaan keskittymään nimenomaan alustan kautta kyytejä tarjoavien yksityishenkilöiden verotukseen. Tavoitteena on ollut ohjata huomio pois Uberin itsensä maksamista veroista (tai käytännössä siitä, ettei veroja juurikaan makseta aggressiivisten verojärjestelyjen vuoksi). Kts. esim. <https://yle.fi/uutiset/3-12532426>

⁸ Finnwatch, 2022, Pilveen karkaavat tulot: https://finnwatch.org/images/reports_pdf/Pilveen_karkaavat_verotulot.pdf

⁹ Kts. esim. CNBC, 2019, Silicon Valley giants accused of avoiding over \$100 billion in taxes over the last decade: <https://www.cnbc.com/2019/12/02/silicon-valley-giants-accused-of-avoiding-100-billion-in-taxes.html>

Vaikka veronkierron ja verovälttelyn vastaista sääntelyä on lisätty viime vuosina, ei alustataloustoimijoiden aggressiivista verosuunnittelua ole saatu kuriin. Suomen tulee nykyistä pontevammin tukea ongelmaan puuttuvia kansainvälisiä verohankkeita sekä varmistaa omalta osaltaan, että kansalliseen verolainsäädäntöön liittyvät ongelmakohdat korjataan. EU-tasolla keskeisiä verolaki-hankkeita ovat mm. EU-maiden yhteisöverotusta yhtenäistävä BEFIT-hanke, jonka avulla OECD-prosessissa puolitiehen jäänyt yritysverotuksen uudistaminen voidaan viedä EU-alueella pidemmälle, sekä EU:n neuvostoon jumiuttunut OECD-lähtöinen minimiyhteisövero. Lisäksi alustatalousyhtiöiden verotushaasteisiin voidaan puuttua mm. ottamalla käyttöön komission viime vuoden lopulla esittelemä pöytälaatikkodirektiivi sekä uudistamalla lähdeverotusta (käytännössä korko- ja rojaltidirektiiviä sekä emo-tytäryhtiödirektiiviä) ja EU:n yritysverotuksen käytäntösääntöjä. Suomen tulisi myös tukea EU:ssa määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä veroasioissa, koska mm. koko kevään kestänyt ja edelleen jäissä oleva minimiyhteisöveron käsittely on osoittanut, ettei nykyinen yksimielisyyttä edellyttävä päätöksenteko toimi. Kansallisella tasolla Suomen tulee varmistaa, että EU-tasolla heikoksi muodostuneiden verosäännösten kansallinen implementointi toteutetaan pohjana olevia direktiivejä kunnianhimoisemmin. Tämä koskee tällä hetkellä eritoten julkista maakohtaista veroraportointia, jota koskevaa hallituksen esitystä odotetaan pian julkaistavaksi. Tarvittavia toimia ja niiden sisältöä on kuvattu tarkemmin Finnwatchin keväällä julkaistussa selvityksessä¹⁰.

¹⁰ Finnwatch, 2022, Pilveen karkaavat tulot:
https://finnwatch.org/images/reports_pdf/Pilveen_karkaavat_verotulot.pdf